

Ensipsykoosiin sairastuneiden kokemukset hoidosta

Jaana Suvisaari, Outi Mantere, Teemu Mäntylä, Maija Lindgren, Minna Torniainen, Eva Rikandi, Sebastian Therman, Jaakko Keinänen, Tuukka Raij, Tuula Kieseppä

Tausta

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL), Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri (HUS) ja Aalto-yliopisto ovat yhteistyössä tutkineet ensimmäistä kertaa psykoosiin sairastuneiden oireita, hoitoa, ennustetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Tutkimus alkoi joulukuussa 2010 Varhaisen psykoosin riskitekijät, kulku ja ennuste – nimisenä, ja sitä on jatkettu syksystä 2013 Psykoosiriskioireiden ja ensipsykoosin ennuste –tutkimuksena. Tutkimukseen on pyydetty osallistumaan HYKS:n alueella hoidettuja, ensimmäiseen psykoosijaksoon (ensipsykoosiin) sairastuneita 18–40-vuotiaita henkilöitä ja toisessa tutkimusvaiheessa myös lievempiä psykoottisen kaltaisia oireita kokeneita. Tutkimukseen kuuluu kolme arviota. Ensimmäinen tilannearvio tehdään mahdollisimman pian hoidon alkamisesta, seuranta-arviot 2 ja 12 kuukauden kuluttua ensimmäisestä arvioinnista. Tutkimus jatkuu edelleen.

Osana 2 kuukauden arviota osallistujia on pyydetty täyttämään kyselylomake, jossa kysytään muun muassa henkilön tyytyväisyyttä saamaansa hoitoon ja siitä koettua apua. Kyselylomake on kehitetty alun perin Ruotsissa vastaavanlaista ensipsykoositutkimusta varten (Mattson ym. 2005). Raportoimme 39:n kyselyn palauttaneen ensipsykoosiryhmään kuuluneen osallistujan vastaukset koskien tyytyväisyyttä avun saannin nopeuteen, hoidon sisältöön ja siitä koettuun apuun. Kysymykset ja tutkittavien vastaukset on esitetty yksityiskohtaisesti taulukoissa 1 ja 2.

Taulukko 1. Tyytyväisyys hoitoon

Kysymykset	Vastausvaihtoehdot				
	Erittäin tyytymätön	Tyytymätön	Ei tyytymätön eikä tyytyväinen	Tyytyväinen	Erittäin tyytyväinen
Hoito 1. viikon aikana: Oletko tyytyväinen...					
...siihen, kuinka nopeasti sinulle tarjottiin apua?	0	0	11 (28%)	21 (54%)	7 (18%)
...apuun, jota sait?	1 (3%)	7 (18%)	6 (15%)	14 (36%)	11 (28%)
Hoito 1. viikon jälkeen: Oletko tyytyväinen...					
...hoidon jatkuvuuteen eli siihen, missä määrin samat ihmiset ovat hoitaneet sinua hoitosi aikana?	1 (3%)	3 (8%)	12 (31%)	19 (49%)	4 (10%)
...siihen, miten paljon olet saanut hoitavilta henkilöiltä aikaa?	1 (3%)	3 (8%)	7 (18%)	22 (56%)	6 (15%)
...huolenpitoon ja ymmärrykseen, jota hoitavat henkilöt ovat osoittaneet tilannettasi kohtaan?	1 (3%)	2 (5%)	8 (21%)	20 (53%)	7 (18%)
...siihen, missä määrin olet voinut vaikuttaa hoitoosi?	3 (8%)	3 (8%)	11 (29%)	17 (45%)	4 (11%)
...siihen, miten nopeasti olet saanut apua, kun olet tarvinnut sitä?	1 (3%)	0	9 (23%)	22 (56%)	7 (18%)
...tietoihin, joita olet saanut lääkkeen vaikutuksista ja sivuvaikutuksista?	1 (3%)	9 (24%)	13 (34%)	13 (34%)	2 (5%)

Tulokset

Osallistujat olivat tyytyväisimpiä avun saannin nopeuteen: avun saannin nopeuteen ensimmäisen viikon aikana oli tyytyväisiä tai hyvin tyytyväisiä 72% vastanneista, ja avun saannin nopeuteen hoidon kuluessa 74%. Vähiten tyytyväisiä vastaajat olivat tietoihin, joita he olivat saaneet lääkkeiden vaikutuksista ja sivuvaikutuksista: vain 39% oli tyytyväisiä tai hyvin tyytyväisiä saamiinsa tietoihin. Mahdollisuuksiin vaikuttaa omaan hoitoon oli tyytyväisiä 55 % (Taulukko 1.) Valtaosa oli kokenut saaneensa vähintään kohtalaisesti apua hoidosta. (Taulukko 2.)

Pohdinta

Ensipsykoosiin sairastuneet olivat keskimäärin tyytyväisiä avun saannin nopeuteen ja hoitavilta henkilöiltä saamaansa aikaan ja tukeen. He kaipasivat enemmän tietoa lääkkeiden vaikutuksista ja sivuvaikutuksista ja enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa itse hoitoonsa. Näihin tekijöihin on kiinnitettävä huomiota ensipsykoosiin sairastuneiden hoidossa. Käytetty kyselylomake vaikutti soveltuvan hyvin hoitoon liittyvien kokemusten kartoittamiseen, ja sitä voitaisiin hyödyntää myös potilastyössä.

Viitteet:

Mattsson M, Lawoko S, Cullberg J, Olsson U, Hansson L, Forsell Y. Background factors as determinants of satisfaction with care among first-episode psychosis patients. Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol. 2005;40(9):749-54.

Taulukko 2. Onko hoidosta ollut apua

Kysymykset	Vastausvaihtoehdot				
	Ei ollenkaan	Vähän	Kohtalaisesti	Paljon	Erittäin paljon
Ovatko tapaamiset hoitavien henkilöiden kanssa auttaneet sinua?	0	4 (11%)	14 (38%)	14 (38%)	5 (14%)
Jos olet käyttänyt lääkitystä, onko siitä ollut apua sinulle?	2 (6%)	4 (11%)	14 (40%)	10 (29%)	5 (14%)

